

Kvalitativní analýza II

Metodologie II, 22. 4. 2016

Připomenutí

V minulé hodině jsme začali s kódováním

- první kódování textu je otevřené
- používá se nejčastěji in vivo kódování nebo deskriptivní kódování
- první kolo kódování slouží k seznámení se s textem, označení pasáží s potenciální důležitostí

Pokračujeme s analýzou

Co hledáme?

- vzorce chování
- opakující se motivy
- tematický překryv
- časový překryv
- prostorový překryv
- kontrasty a protimluvy

Jak to hledáme?

Metoda užívání metafor

Např. metafory užívané pro poskytování práce bez úplaty:

- Otrok
- Pečovatel
- Učeň
- Nadšenec
- Dobrovolník
- Obětní beránek

Jak to hledáme?

Metoda odhalování faktorů

Faktory nejsou přímo pozorovatelné, ale mají vliv na určitý jev

Například faktory podílející se na vzniku závislosti na online hazardních hrách

Jak to hledáme?

Metoda narativní rekonstrukce

- vyprávění jako fabule a syžet – epizody, dějové zlomy – body obratu
- a) abstrakt – vypravěč sumarizuje příběh, který se chystá vyprávět, úvod narativu, návod k jeho čtení („Bylo nebylo“, „Můj život nebyl ničím výjimečný“)
- b) Orientace – pozadí, na němž se odehrává děj „Za devatero horami a devatero řekami“, „což byla taková strašidelná výspa na západní hranici Německa“
- c) Komplikace – to, co se stalo; obsah vyprávění
- d) Evaluace – vysvětlení důležitosti vyprávění, zdůraznění specifičnosti události („dodneška to mám před očima“)
- e) Vyřešení
- f) Narativní „tečka“ („a jestli nezemřeli, žijí dodnes“, „Taková to byla doba“, „Bylo to moc hezký povolání“)

Jak to hledáme?

Metoda zakotvené teorie

- nejdříve využívaná metoda analýzy v kvalitativním výzkumu
- hojně kritizovaná (pozitivismus, přiblížení kvantitativnímu výzkumu)
- Glaser a Strauss (1967)
- dnes mnoho variant:

Glaser (1978)

Strauss a Corbin (1998)

Charmaz (2006)

Zakotvená teorie

Hlavní zásady:

- (Objektivní) **odstup od problému** (*vstup do terénu bez prekonceptí*) – zeptej se: *Co se tam děje? Je má domněnka o tom, co se děje, ve shodě s daty?*
- **Skeptický duch**: *Vysvětlení pocházejí z literatury či zkušeností. Chápej všechna vysvětlení jako prozatimní. Neustále je konfrontuj s daty.*
- Drž se **výzkumných procedur**

Zakotvená teorie

Trojí kódování

1. **Otevřené kódování** (témata)
2. **Axiální kódování**
(tzv. paradigmatický model: příčinné podmínky – jev – kontext – intervenující podmínky – strategie jednání a interakce – následky)
3. **Selektivní kódování**
(centrální kategorie)

Zakotvená teorie

Analogie s kvantitativním výzkumem

Datové úryvky – indikátory

Kódy – koncepty

Kategorie – proměnné

Otevřené kódování

- nacházení nejrelevantnějších konceptů
- In vivo kódování, deskriptivní kódování, procesní kódování
- otevřené kódování se stále zpřesňuje, zaměřuje
  - selektivní kódování

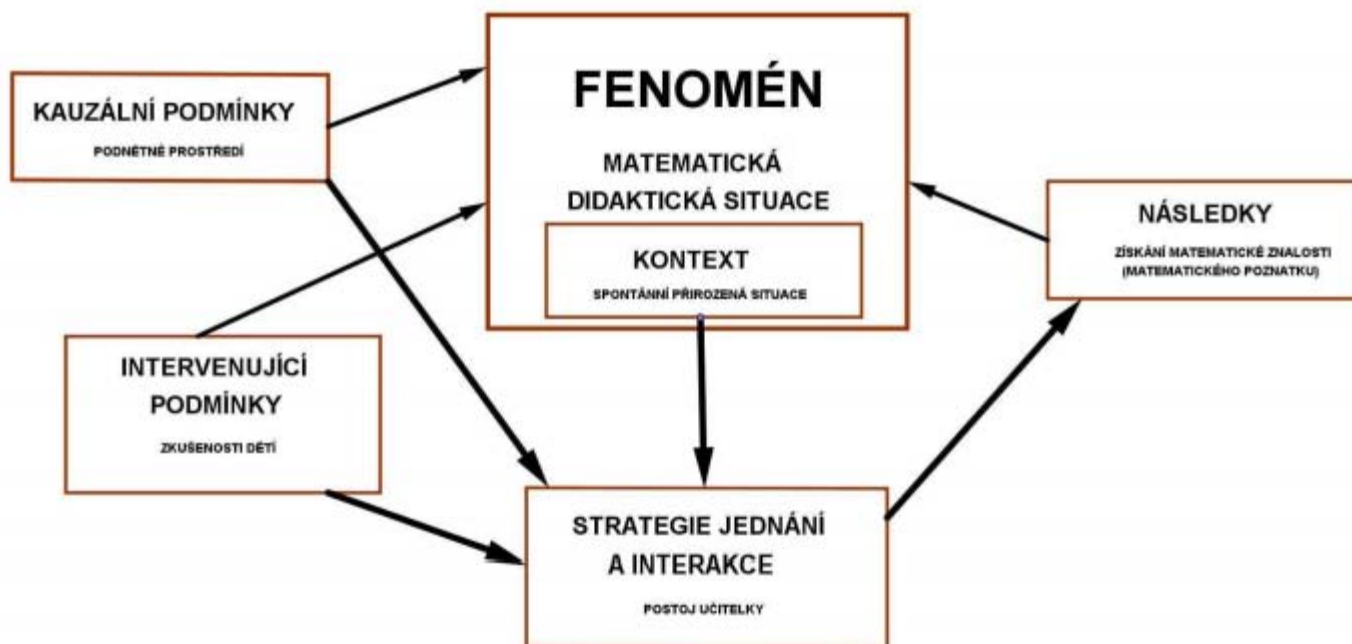
Axiální kódování

- hledání vztahů mezi koncepty (Glaser X Strauss a Corbin]

Paradigmatický model identifikuje:

- jev
- příčinné podmínky
- kontext a intervenující proměnné
- strategie jednání
- interakce
- následky

Axiální kódování

Selektivní kódování

- výběr centrální kategorie a vztahení ostatních konceptů k ní
- analýza se poté vztahuje k centrální kategorii
- všímá si jejich vlastností a dimenzí, ale také ostatních souvisejících konceptů

No takže – taky první bylo, když lékař mi sdělil tu diagnózu, to bylo pro mne docela dost hrozný, protože já měla ten nádor opravdu hrozně velikej, on díky tý imunologické léčbě mně hrozně vyrost a bylo, nikdo mi to nepotvrdil (s povzdechem), ale zřejmě to bylo trošičku vyvolaný tou – dlouhodobým užíváním hormonální substituce, protože brát dýl než 5–8 let a já ji brala 11 let

(A). Asi to bylo zřejmě z toho. A asi nikdo mi neudělal ani nějaký vyšetření na hormonální hladinu, prostě tak asi (pousmání) bylo to tímhle způsobem.

Ten nádor byl hrozně velikej a ten lékař, ke kterému jsem přišla, tak mi prostě řekl diagnózu, že teda to vypadá na operaci a že teda abych počítala spíš s ablací, že ten to je strašně velký (B) a že by mi teda nejdřív nabídnul zmenšovací chemoterapii a já jsem prostě – když řekl slovo chemoterapie, tak to bylo pro mne tak jako, tak strašný (C), a on docela byl – asi mě odhad dobře, protože na mne docela tak zhurta: „Co blázníte, jako, chemoterapie – já jsem ji před čtyřma rokama sám jako absolvoval, a tak – jsem tady a to bude dobrý. Akorát vám vypadaj vlasy“.

(D) Já říkám: „Ty vlasy, to pro mě není vůbec důležitý, já se bála tohohle“, protože fakt i rok před tou nemocí mi umřela kamarádka – jako na rakovinu plic. Taky chodila na chemoterapii a taky ozařování a prostě – taky to bylo, rakovina se rovná smrt. Takže kolem mne jsme neměli – neznala jsem nikoho, kdo by prostě to přežil. Jakoukoliv tu nemoc. (E)

A: hledání příčiny/vysvětlení

Hannelore na základě svých znalostí přisuzuje příčinu onkologického onemocnění delšímu užívání hormonální substituce, než je doporučováno, a to přestože pravidelné kontroly byly negativní.

Potřeba vysvětlení (nalezení příčiny) je zřejmě tak silná, že se Hannelore drží tohoto vysvětlení i navzdory tomu, že jí to lékaři nepotvrdili.

Zřejmě odkazuje k silné potřebě nemocné ženy rozumět tomu, proč onemocněla a jaký smysl nemoc v jejím životě má. Hormonální substituce plní v tomto případě tuto funkci vysvětlení.

V tomto případě má vysvětlení charakter porušení nějakého pravidla/doporučení. Je možné, že v pozadí operuje základní tendence chápat nemoc jako trest za porušení pravidel?

B: „počítejte s ablací“ (prognóza)

Nádor je velký, lékař proto připravuje Hannelore na pravděpodobnou nutnost ablace prsu. Pomáhá jí tím utvářet kognitivní mapu procesu léčby – Hannelore má představu, co ji čeká.

C: strach z chemoterapie?

D: lékař podporuje Hannelore v chemoterapii

Lékař reagoval na emoční stav Hannelore a zdá se, že to mělo podpůrný efekt. Také s Hannelore sdílel svou vlastní zkušenost s podobným onemocněním a i tím ji podpořil.

E: význam spojovaný s rakovinou

Rakovina pro Hannelore a její rodinu znamená „smrt“. Hannelore tím vysvětluje, proč se kolem ní rodina tak semkla a začala se o ni starat.

Význam rakoviny se u Hannelore v průběhu vyrovnávání se s nemocí měnil, zpětně hodnotí Hannelore nemoc jako přínos (viz jiná místa v rozhovoru: kód *zichu z onemocněním*).

Otevřené kódování

Seznam konceptů a kategorií

Přicházející informace o onemocnění

Fenomenologická perspektiva:

- neobvyklé tělesné pocity
- první podezření
- první nález (mamograf)
- potvrzení nálezu (biopsie)
- prognóza („počítejte s ablací“)
- metastáze („druhá rána“)

„Objektivní“ informace o nádoru:

- druh
- velikost
- lokace
- prognóza

Způsoby zvládnání

- aktivní příprava na operaci
- aktivní přístup k životu (nezdolnost?)
- vnímavost ke svým potřebám, chránění vlastních hranic
- sdílení (odlehčení závažnosti)
- stažení se ze světa
- pozitivní naladění
- předávání vlastní zkušenosti s nemocí
- sebetranscendence (potřeba sebeuplatnění, smysluplná činnost)
- volba nemocnice podle přístupu lékaře
- vyrovnávání se s možností blízké smrti
- přijetí skutečnosti („mohu umřít“)

Vztahové prostředí (vztahová podpora, reakce okolí)

- dobrá parta stejně nemocných
- nemusí skrývat následky nemoci
- nová přátelství
- obava z kolektivu
- osamění
- podpora a péče rodiny
- podpora kamarádky
- podpora léčitelky
- ztráta partnerského vztahu

Dimenze: podpora ze vztahů vs. vyhýbání se vztahům

Komunikace s lékařem

- sdělování diagnózy/prognózy
- potvrzování diagnózy
- informování o léčbě (kognitivní mapa léčby)
- pacientka dává lékaři zpětnou vazbu na jeho přístup

Dimenze: podporující vs. necitlivá komunikace

Proces léčby

- chemoterapie
- operace
- ozařování

- vysvětlení (hledání příčiny, hledání viníka, hledání smyslu)
- představa kontinuity života i po smrti
- reintegrace (hledání zaměstnání, snaha vrátit se k normálnímu životu)

Fáze procesu zvládnání

- zhroucení (šok)
- strach z chemoterapie
- obavy
- snadnější přijetí
- euforie z uzdravení

Význam (smysl) onemocnění

Důsledky nemoci a léčby

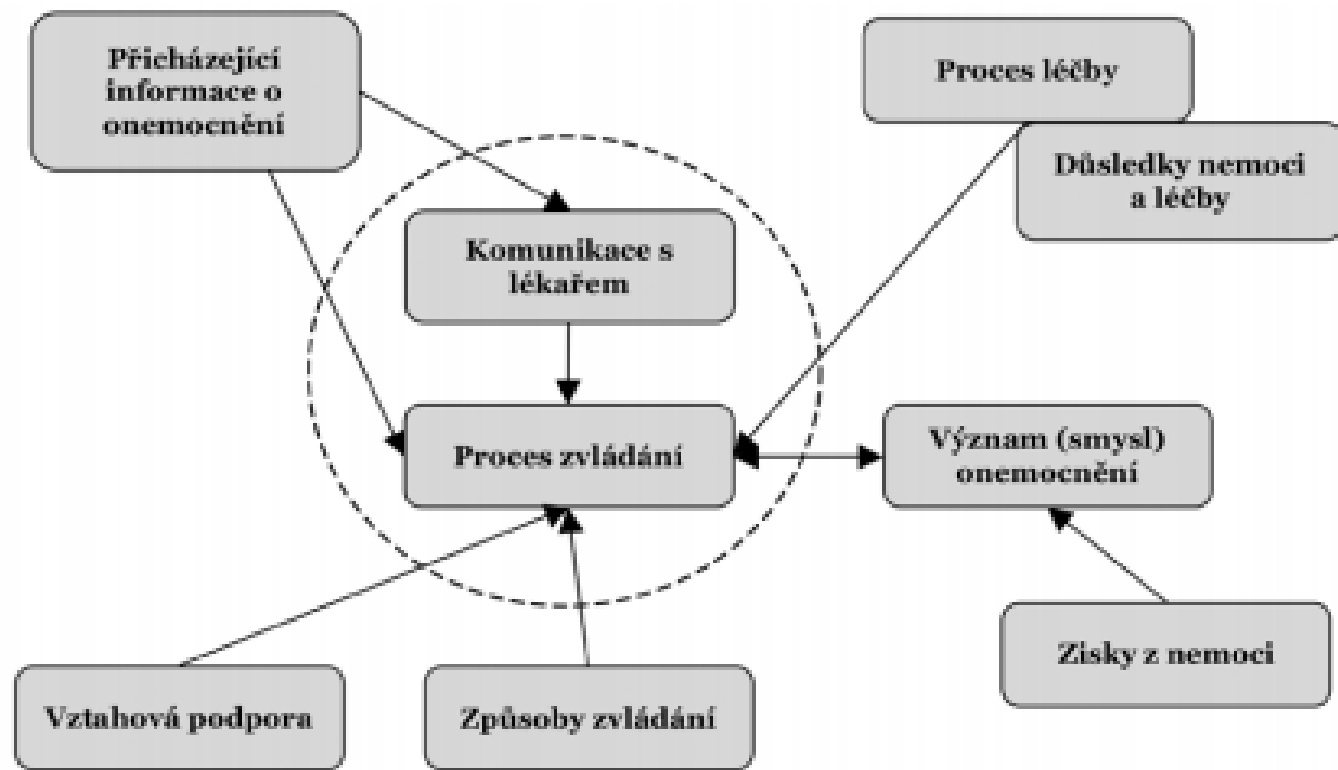
- pooperační stav
- úbytek sil
- invalidní důchod
- ablace prsu (dimenze: částečná vs. úplná)
- osvojení si lékařského jazyka
- rozlišování zdravotnických institucí

Okolnosti vzniku onemocnění

(Objevují se jako atribuování příčin nebo jako popis významných událostí předcházejících onemocnění.)

- imunologická potřeba

Model konceptů

No takže – taky první bylo, když lékař mi sdělil tu diagnózu, to bylo pro mne docela dost hrozný, protože já měla ten nádor opravdu hrozně velikej, on díky tý imunologické léčbě mně hrozně vyrost a bylo, nikdo mi to nepotvrdil (s povzdechem), ale zřejmě to bylo trošičku vyvolaný tou – dlouhodobým užíváním hormonální substituce, protože dneska už vím, že třeba by se neměla brát dýl než 5–8 let a já ji brala 11 let. Asi to bylo zřejmě z toho. A asi nikdo mi neudělal ani nějaký vyšetření na hormonální hladinu, prostě tak asi (pousmání) bylo to tímhle způsobem.

Ten nádor byl hrozně velikej a ten lékař, ke kterému jsem přišla, tak mi prostě řekl diagnózu, že teda to vypadá na operaci, a že teda abych počítala spíš s ablací, že ten to je strašně velký a že by mi teda nejdřív nabídnul zmenšovací chemoterapii a já jsem

Událost H-2b

Zhuštěný popis události:

Lékař sdělil Hannelore diagnózu a plánovanou metodu léčby. Použil sebeodhalení jako podporu pro Hannelore.

Koncepty popisující tuto událost:

Sdělení diagnózy

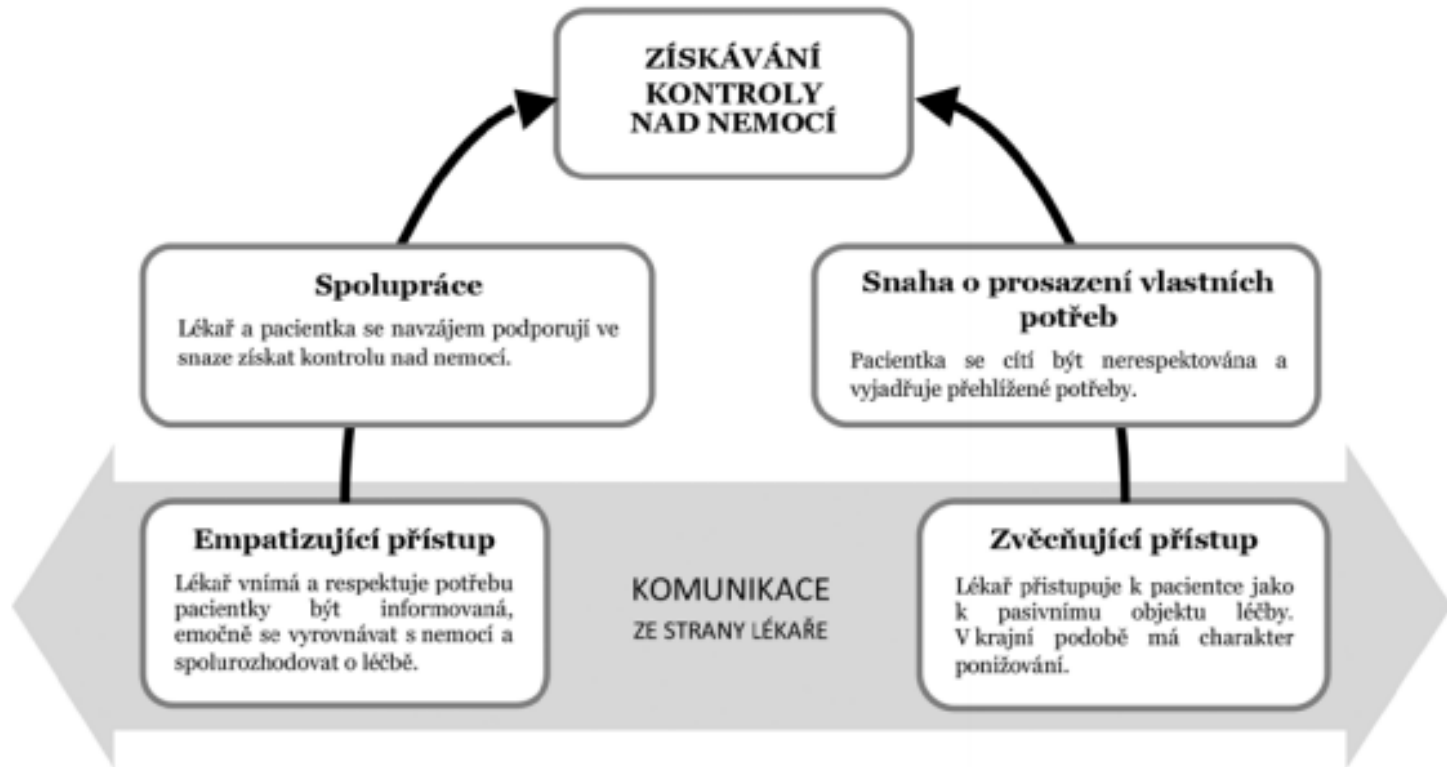
Hledání viníka/příčiny

Plán léčby (chemoterapie, ablace)

Konfrontace a sebeodhalení lékaře (působilo asi podpůrně)

Naladění na pacientku

Reanalýza

Výsledný model

Řiháček a kol. 2013

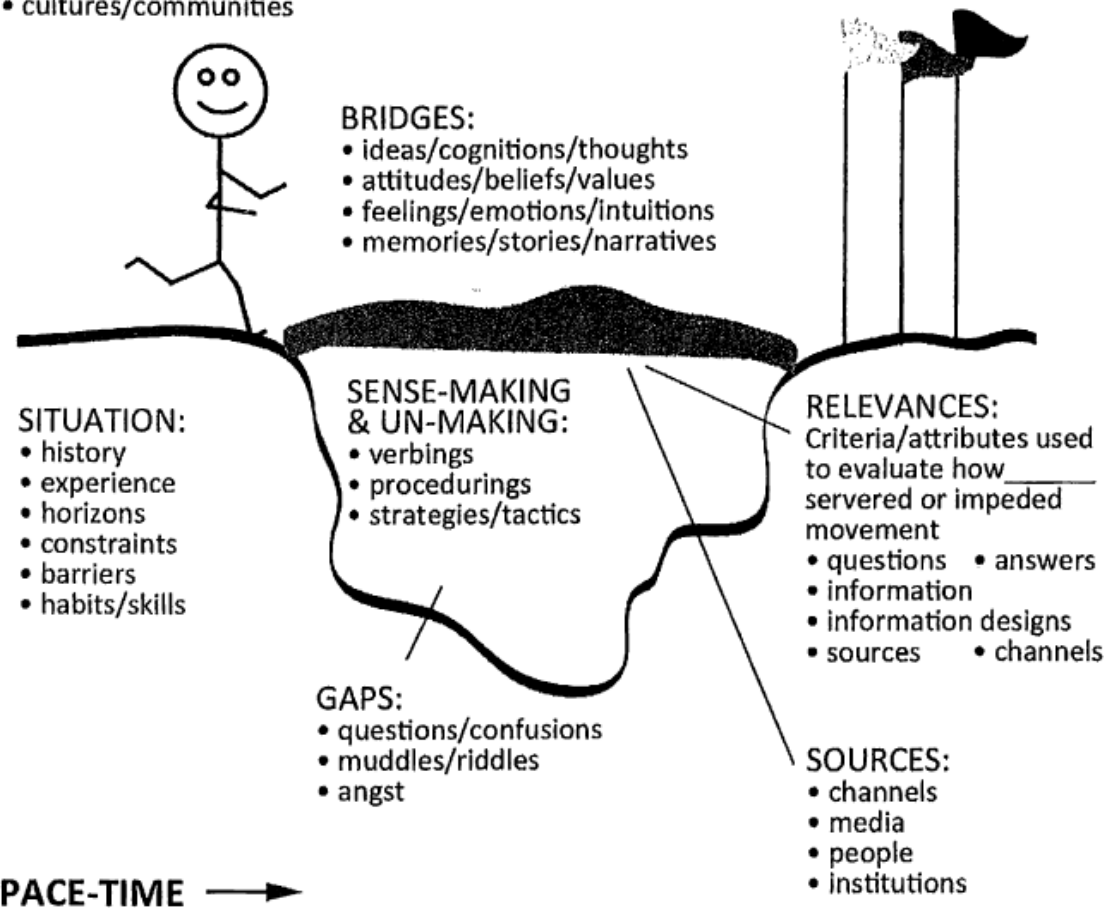
Příklady modelů z ISK (Dervin)

CONTEXT:

- power structures/dynamics
- organizational systems/procedures
- domain knowledge systems
- cultures/communities

OUTCOMES IN SITUATIONS:

- helps/facilitations
- hurts/hindrances
- consequences/impacts/effects

Příklady modelů z ISK (Wilson)

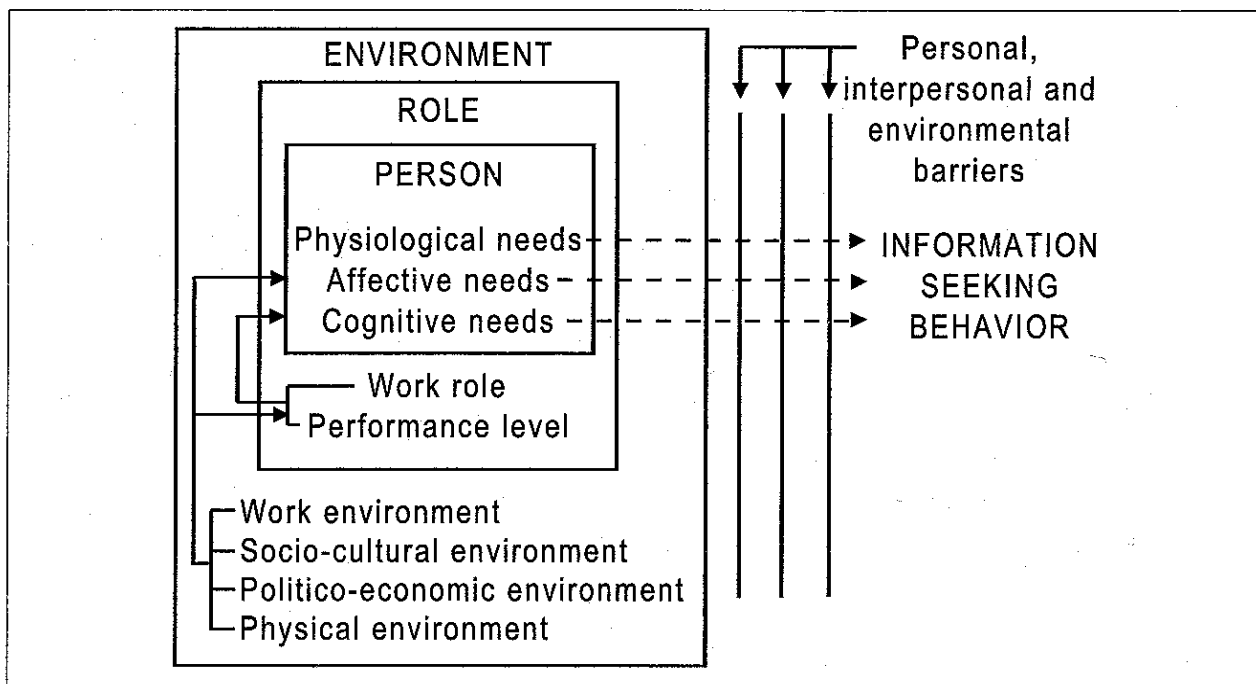

Figure C3.2 Information need and seeking.

Note: From "On user studies and information needs," by T. D. Wilson, 1981, *Journal of Documentation*, Copyright 1981 Emerald Group Publishing. Adapted with permission.

Příklady modelů z ISK (Wilson)

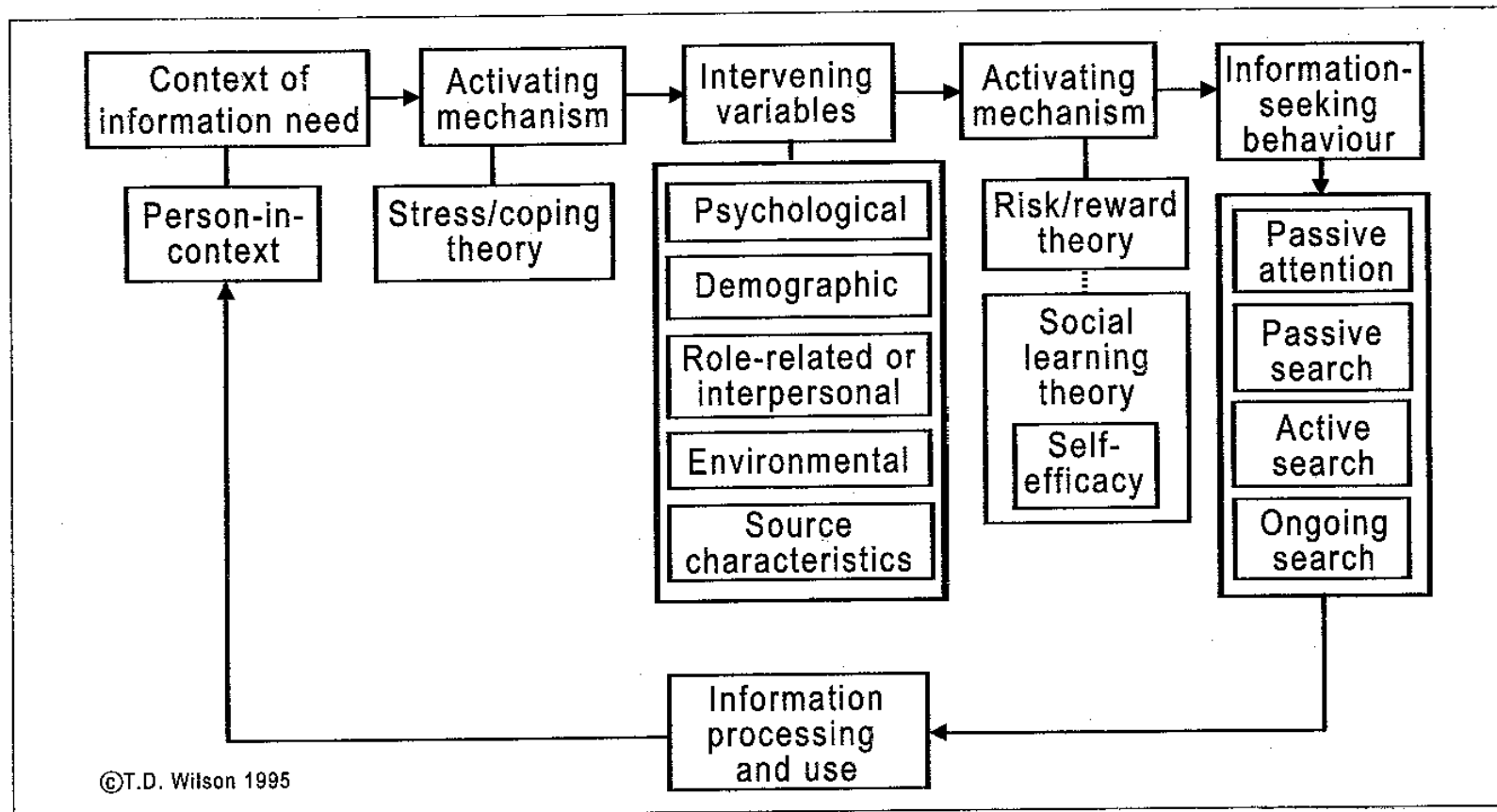

Figure C3.3 A revised general model of information-seeking behavior.

Příklady modelů z ISK (Kuhlthau)

Stages	Task Initiation	Topic Selection	Prefocus Exploration	Focus Formulation	Information Collection	Search Closure	Starting Writing
Feelings	uncertainty	optimism	confusion, frustration, doubt	clarity	sense of direction/ confidence	relief	satisfaction or dissatisfaction
Thoughts		ambiguity	-----> specificity				
				-----> increase interest			
Actions		seeking relevant information			-----> seeking pertinent information		

Figure 38.1 Kuhlthau's Information Search Process.

Note: From *Seeking meaning: A process approach to library and information services*, 2nd edition (p. 82), by C. C. Kuhlthau, 2004, Westport, CT: Libraries Unlimited. Copyright by Carol Collier Kuhlthau. Adapted with permission.

Příklady modelů z ISK (Ellis)

Table 12.1 Comparison of Ellis' Information Seeking Behavior Model (1989–1997)

Modelling Information Seeking Behavior (Ellis 1989a)	Info. Seeking patterns of Academic Researchers (Ellis et al. 1993)	Patterns of Engineers & Research Scientists in an Industrial Environment (Ellis and Haugan; 1997)
Starting	Starting	Surveying
Chaining	Chaining	Chaining
Browsing	Browsing	Browsing
Differentiating	Monitoring	Monitoring
Monitoring	Differentiating	Distinguishing
		Filtering
Extracting	Extracting	Extracting
	Verifying	Ending
	Ending	